

deklasificēšanas pamatojums: Nav klasificēts
AM 31.03.2023. vēstule Nr. 42-7425 (a.pielikums)

DIENESTA VAJADZĪBĀM

I. Stafecka
18.03.2024

**INFORMATĪVAIS ZIŅOJUMS
PAR EIROPAS CILVĒKTIESĪBU TIESAS SPRIEDUMU
LIETĀ KLOPCOVŠ PRET LATVIJU**

I. KOPSAVILKUMS

1. Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk – Tiesa) komiteja 2020.gada 13.februārī pasludināja spriedumu lietā *Klopcovš pret Latviju*, atzīstot, ka ir pieļauts Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk - Konvencija) 6.panta 1.punkta (tiesības uz taisnīgu tiesu un tiesības uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā) pārkāpums. Tiesa piešķīra iesniedzējam kompensāciju par morālo kaitējumu 1 000¹ euro apmērā.
2. Tiesas ieskatā vairāk nekā 7 gadus ilgā iesniedzēja administratīvās lietas izskatīšana Latvijas tiesās neatbilda Konvencijas 6.pantā noteiktajām tiesībām uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā.
3. Tā kā Tiesas komitejas spriedums ir galīgs un nav pārsūdzams, Ministru kabinetam ir jāpieņem lēmums par sprieduma izpildei nepieciešamajiem pasākumiem – par sprieduma tulkošanu latviešu valodā un iesniegšanu publicēšanai oficiālajā izdevumā Latvijas vēstnesis un tīmekļa vietnē www.tiesas.lv.

II. IEVADS

4. 2013.gada 11.aprīlī iesniedzējs vērsās ar sūdzību Tiesā, apgalvojot, ka lietas par korespondences kontroli izskatīšana 7 gadus, 1 mēnesi un 13 dienas nacionālajās tiesās trīs instancēs bija nesamērīgi ilga. Tiesas Komiteja trīs tiesnešu sastāvā 2020.gada 13.februāra spriedumā vienbalsīgi atzina, kas ir noticis Konvencijas 6.panta 1.punkta pārkāpums.
5. Saskaņā ar 2017.gada 7.marta Ministru kabineta noteikumu Nr.121“Pārstāvības kārtība starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās” 10.7 apakšpunktu, šī ziņojuma mērķis ir informēt Ministru kabinetu par Tiesas spriedumu, kā arī lemt par sprieduma izpildei nepieciešamajiem pasākumiem.

III. LIETAS FAKTI, IESNIEDZĒJA SŪDZĪBU BŪTĪBA UN LIETAS VIRZĪBA TIESĀ

III.1. Lietas fakti

6. 2005.gada vasarā iesniedzējs atradās pirmstiesas apcietinājumā Rīgas Centrālcietumā. Šajā periodā Rīgas Centrālcietuma administrācija veica iesniedzēja sarakstes kontroli un aizturēja vairāku vēstuļu nosūtīšanu.

¹ Iesniedzējs taisnīgas atlīdzības prasībā bija lūdzis Tiesu noteikt morālā kaitējuma atlīdzības apmēru, savukārt par tiesāšanās izdevumiem lūdza atlīdzināt 1 669,39 EUR.

DIENESTA VAJADZĪBĀM

Nav klasificēts

~~DIENESTA VAJADZĪBĀM~~

2005.gada 14.septembrī un 25.septembrī iesniedzējs iesniedza sūdzību Ieslodzījuma vietu pārvaldē par Rīgas Centrālcietuma rīcību, veicot viņa korespondences kontroli. Viņa sūdzības Ieslodzījuma vietu pārvalde noraidīja, tādēļ iesniedzējs vērsās Tieslietu ministrijā, kura 2005.gada 16.decembrī sniegtajā atbildē norādīja, ka Ieslodzījuma vietu pārvalde atbildējusi uz iesniedzēja sūdzībām pēc būtības.

7. 2006.gada 22.septembrī iesniedzējs vērsās administratīvajā tiesā, apstrīdot Tieslietu ministrijas lēmumu. 2008.gada 21.oktobrī Administratīvā rajona tiesa atzina Rīgas Centrālcietuma rīcību par neatbilstošu likumam, tomēr noraidīja iesniedzēja lūgumu atlīdzināt viņam nodarīto morālo kaitējumu un materiālos zaudējumus aptuveni 7 692 *euro* apmērā.
8. 2009.gada 3.decembrī Administratīvā apgabaltiesa atcēla Administratīvās rajona tiesas lēmumu un nosūtīja lietu jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā.
9. 2010.gada 27.aprīlī Administratīvā rajona tiesa atzina, ka Rīgas Centrālcietuma rīcība nav bijusi atbilstoša likumam, bet noraidīja iesniedzēja pieteikumu par zaudējumu atlīdzināšanu.
10. 2012.gada 15.februārī Administratīvā apgabaltiesa secināja, ka Rīgas Centrālcietuma rīcība nav atbildusi likuma prasībām, jo iesniedzējs netika informēts par apsvērumiem, kuru dēļ vēstulju nosūtīšana tika aizturēta, un ka viena no vēstulēm tika aizturēta nepamatoti.
11. 2012.gada 26.oktobrī Augstākās tiesas Senāts noraidīja Ieslodzījuma vietu pārvaldes un iesniedzēja kasācijas sūdzības, un atstāja spēkā Administratīvās apgabaltiesas spriedumu.
12. Tiesvedības laikā neviena no nozīmētajām 10 tiesas sēdēm netika atcelta iesniedzēja nepamatotas neierašanās dēļ. Tomēr pēc 2008.gada 22.februāra tiesas sēdes Administratīvajā rajona tiesā tika atklāts, ka iesniedzējs nav atgriezis daļu no lietas materiāliem. 2008.gada 23.maijā iesniedzējs skaidroja, ka bija sapratis, ka lietas materiāli viņam izsniegti personīgai lietošanai un ka viņš nezināja, ka tie ir jāatgriež. Administratīvā rajona tiesa varēja pazudušos lietas materiālus iegūt no citas lietas materiāliem, tomēr šī iemesla dēļ bija jāatceļ viena no nozīmētajām tiesas sēdēm. Iesniedzējs procesa laikā bija iesniedzis arī vairākas blakus sūdzības, apstrīdot pirmās instances un apelācijas instances tiesnešu pieņemtus procesuālos lēmumus.

III.2. Iesniedzēja sūdzības virzība Tiesā

13. 2013.gada 11.aprīlī iesniedzējs vērsās ar sūdzību Tiesā par vairāku Konvencijas pantu, tajā skaitā par Konvencijas 13.panta (pieeja tiesību aizsardzības līdzekļiem) kopsakarā ar 8.panta (korespondences neaizskaramība), un 6.panta 1.punkta (tiesības uz taisnīgu tiesu, tiesvedības ilgums) iespējamiem pārkāpumiem.
14. 2013.gada 18.decembrī Tiesa nosūtīja valdības apsvērumu sniegšanai tikai sūdzību par Konvencijas 6.panta 1.punkta iespējamo pārkāpumu attiecībā uz

~~DIENESTA VAJADZĪBĀM~~

administratīvā procesa ilgumu. Tiesa arī aicināja puses apsvērt iespēju noslēgt mierizlīgumu, pievienojot mierizlīguma deklarācijas projektu, saskaņā ar kuru Latvijas valdībai būtu jāizmaksā iesniedzējam kompensācija 1 500 *euro* apmērā. Iesniedzējs piekrita Tiesas piedāvātajam mierizlīguma projektam, savukārt Latvijas pārstāve starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās, konsultējoties ar Augstāko tiesu un Tieslietu ministriju, pieņēma lēmumu turpināt procesu lietā un sagatavot Latvijas valdības apsvērumu par iesniedzēja sūdzības pieņemamību izskatīšanai un tās būtību

15. 2014.gada 16.aprīlī Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās birojs (turpmāk – Birojs) iesniedza Tiesā valdības apsvērumus par iesniedzēja sūdzību pieņemamību izskatīšanai un to būtību, savukārt 2014.gada 10.jūlijā Tiesai tika nosūtīti valdības papildu apsvērumi un komentāri par taisnīgu atlīdzību.
16. 2020.gada 9.februārī tika publiskots Tiesas komitejas pieņemtais spriedums lietā.

IV. TIESAS SPRIEDUMA ANALĪZE

IV.1 Sūdzības pieņemamība izskatīšanai

17. Vērtējot iesniedzēja sūdzību par pārmērīgu tiesvedības ilgumu, Tiesa visupirms izskatīja valdības argumentu, ka Konvencijas 6.pants nav piemērojams, jo iesniedzēja sūdzība pēc būtības skāra publisko tiesību jomu, nevis Konvencijas 6.pantā ietvertās personas tiesības civilprocesā vai kriminālprocesā. Tiesa uzskatīja, ka dažas no ieslodzīto tiesībām, piemēram, tiesības uz saraksti vai tikšanos ar ģimenes locekļiem, ietver civiltiesiskus aspektus, tādēļ uzskatīja, ka administratīvā lieta par korespondences kontroli cietumā ietilpst Konvencijas 6. panta tvērumā.
18. Turpinājumā Tiesa vērtēja valdības argumentu par to, ka iesniedzējs nav izsmēlis pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus, jo neizmantoja iespēju vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā ar prasību par pārmērīgu procesa ilgumu, pamatojoties uz Satversmes 92.pantu. Tiesa norādīja, ka valdības iesniegtais Latvijas tiesu prakses piemērs – 2013.gada 11.marta Rīgas apgabaltiesas spriedums – ir taisīts 5 mēnešus pēc galīgā sprieduma iesniedzēja lietā. Tādēļ, atsaucoties uz tās iepriekšējo judikatūru, t.sk. lietu *Melnītis pret Latviju*², Tiesa secināja, ka šis piemērs neaplicina tiesību aizsardzības mehānisma efektivitāti laikā, kad tika izskatīta iesniedzēja lieta, un noraidīja arī šo valdības argumentu.

IV.2 Sūdzības izskatīšana pēc būtības

19. Turpinot ar iesniedzēja sūdzības izskatīšanu pēc būtības, Tiesa atgādināja, ka katras tiesvedības ilgums ir jāvērtē konkrētās lietas faktu gaismā un ņemot vērā lietas sarežģītību, iesniedzēju un kompetento iestāžu rīcību un procesā skartās intereses. Tiesa secināja, ka iesniedzēja lieta nebija sarežģīta. Lai gan iesniedzēja lietas būtība neprasīja no valsts iestādēm īpašu rūpību, lai

² *Melnītis pret Latviju* (iesniegums nr.30779/05), 2012. gada 28.februāra sprieduma 50.-53.rindkopas

nodrošinātu tās izskatīšanu pēc iespējas ātrāk, Tiesas ieskatā bija jāņem vērā, ka iesniedzējs bija apcietināts, tādēļ atbildes uz iesniedzēja sūdzībām bija jāsniedz laikus. Tiesa atzina, ka administratīvās lietas ierosināšana tiesā bija atkarīga no paša iesniedzēja, tādēļ vairāk nekā 9 mēnešu pārtraukums starp Tieslietu ministrijas sniegto atbildi un tās pārsūdzību administratīvajā tiesā nav valsts rīcības rezultāts un atbildība no valsts par to nevar tikt prasīta. Arī fakts, ka iesniedzējs vairākkārt iesniedza blakus sūdzības, nevar tikt uzskatīts par procesa kavēšanu, jo iesniedzējs izmantoja likumā noteiktās procesuālās tiesības.

20. Taču, ņemot vērā kopējo tiesvedības ilgumu – 7 gadi, 1 mēnesis un 13 dienas, kā arī savus secinājumus līdzīgās lietās pret citām valstīm, Tiesa atzina, ka tiesvedība iesniedzēja administratīvajā lietā ir bijusi pārāk ilga, tādēļ noticis Konvencijas 6.panta 1.punkta pārkāpums.

IV.3 Secinājumi

21. Spriedums lietā *Klopcovs pret Latviju* atkārtoti pievēršas vairākiem Latvijai svarīgiem jautājumiem saistībā ar sūdzībām par tiesvedības ilgumu.
22. Pirmkārt, Tiesa atgādināja, ka lai gan Latvijā ir pieejams tiesību aizsardzības mehānisms sūdzībām par pārmērīgu procesa ilgumu, proti, persona, atsaucoties uz Satversmes 92.pantu var vērsties ar pieteikumu vispārējās jurisdikcijas tiesā, vēl joprojām nav izveidojusies pietiekami plaša un stabila nacionālo tiesu prakse šādu sūdzību izskatīšanā. Valdības iesniegtais piemērs attiecās uz vēlāku laika posmus (skatīt 18.rindkopu augstāk), turklāt piemērā prasība bija iesniegta civilprocesa kārtībā par pārmērīgu kriminālprocesa ilgumu. Nacionālo tiesu praksei ir izšķiroša nozīme, jo varētu ļaut Tiesai mainīt savu nostāju par šī mehānisma efektivitāti.
23. Otrkārt, Tiesa turpina skaidrot un atsaukties uz tās iepriekšējo judikatūru tieši administratīvā procesa ilguma kontekstā. Jāatzīmē, ka šis ir tikai trešais nolēmums Latvijas lietās, kurā ECT vērtē tiesvedības procesa ilgumu administratīvajās lietās. Pirmajā spriedumā lietā *Silkāne un Gordjušina pret Latviju*³ Tiesa atsaucās uz saviem iepriekšējiem secinājumiem lietā *Veiss pret Latviju*⁴, kurā sūdzības iesniedzējs sūdzējās par pārmērīgu civillietas izskatīšanas ilgumu. Otrajā spriedumā par administratīvā procesa ilgumu lietā *Kirjaņenko pret Latviju*⁵ Tiesa jau vairāk izmantoja atsauces uz citu valstu lietām par administratīvā procesa ilgumu, tādējādi ļaujot labāk izprast Tiesas apsvērumus, kas nacionālajām tiesām būtu jāņem vērā, gan vadot lietas izskatīšanu, gan arī izskatot sūdzības par administratīvā procesa kavēšanos. Piemēram, Tiesa precīzē spriedumā *Kirjaņenko pret Latviju* ietvertos secinājumus, proti, ka termiņa tecējums iesākas ar administratīvā procesa uzsākšanu iestādē un ir skatāms kopā ar procesu tiesā, tomēr pārtraukums no administratīvā procesa iestādē pabeigšanas līdz procesa turpinājumam tiesā lietā *Klopcovs pret Latviju* bija pilnībā atkarīgs no iesniedzēja rīcības, tādēļ arī valsts iestādes nevar vainot par procesa kavēšanu šajā posmā (skatīt 19.rindkopu augstāk).

³ *Silkāne un citi pret Latviju* (iesniegums nr.70890/13), Tiesas 2017.gada 8.jūnija sprieduma 8.rindkopa.

⁴ *Veiss pret Latviju* (iesniegums nr.15152/12), Tiesas 2014.gada 28.janvāra spriedums.

⁵ *Kirjaņenko pret Latviju* (iesniegums nr.39701/11), Tiesas 2018.gada 19.jūlija spriedums

24. Visbeidzot, Tiesa skaidro arī principu “procesā skartās intereses” (skatīt 19.rindkopu augstāk), atgādinot, ka arī administratīvajā procesā iesniedzēja statuss (ieslodzītais) un skartās intereses (korespondences aizturēšana) ir viens no indikatoriem, kas valsts iestādēm uzliek pienākumu izrādīt īpašu rūpību, lai nodrošinātu lietas izskatīšanu bez kavēšanās. .

V. MINISTRU KABINETĀ IZLEMJAMIE JAUTĀJUMI

25. Tiesas komitejas spriedums stājās spēkā tā pasludināšanas dienā 2020.gada 13.februārī, spriedums ir galīgs un nav pārsūdzams. Tiesas komiteja piešķīra iesniedzējam kompensāciju par morālo kaitējumu 1 000 *euro* apmērā, tādēļ Latvijai trīs mēnešu laikā no sprieduma pasludināšanas brīža, proti, līdz 2020.gada 13.maijam ir jāizmaksā iesniedzējam Tiesas piešķirtā kompensācija.

26. Saskaņā ar Ministru kabineta 2018.gada 17.jūlija noteikumu Nr. 421 “Kārtība, kādā veic gadskārtējā valsts budžeta likumā noteiktās aprobācijas izmaiņas” 45.3. apakšpunktu, Ārlietu ministrija lūgs Finanšu ministrijai piešķirt līdzekļus Tiesas spriedumā noteiktās kompensācijas izmaksai iesniedzējam 1 000 *euro* apmērā. Pēc nepieciešamo līdzekļu saņemšanas Ārlietu ministrija kompensācijas pārskaitīs iesniedzējam, un Birojs sprieduma izpildes ietvaros par to informēs Eiropas Padomes Spriedumu izpildes departamentu.

27. Saskaņā ar Eiropas Padomes Ministru komitejas, kura uzrauga spriedumu izpildi, apstiprinātajām darbības metodēm, sešu mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā valstij-atbildētājam ir jāiesniedz rīcības plāns (*Action plan*), kurš ir obligāta spriedumu izpildes uzraudzības sastāvdaļa, norādot uz pasākumiem, kas ir nepieciešami konkrētā sprieduma izpildei, indikatīviem izpildes termiņiem un iespējamiem izpildi kavējošiem apstākļiem, vai arī, ka šādus pasākumus nav nepieciešams veikt. Gadījumā, ja nepieciešamie pasākumi jau ir veikti, tiek iesniegts rīcības ziņojums (*Action report*) kurā tiek īsumā atspoguļota Tiesas konstatēto Konvencijas vai tās protokolu pantu pārkāpumu būtība, norādīts uz jau veiktajiem individuāliem pasākumiem sprieduma izpildei (vairumā gadījumos tas aprobežojas ar Tiesas piespriestās kompensācijas samaksu, taču ir iespējamās situācijas, kad nepieciešams atjaunot tiesvedību nacionālajā līmenī, vai veikt citus pasākumus), kā arī sniegta informācija par veiktajiem vispārīgiem pasākumiem (sprieduma tulkošana un publicēšana, grozījumi normatīvajā regulējumā, pastāvošās prakses maiņa). Šāds rīcības ziņojums tiek pievienots Ministru komitejas galīgajai rezolūcijai par sprieduma izpildes uzraudzības pabeigšanu.

28. Biroja ieskatā šajā lietā Eiropas Padomes Ministru komitejai ir iesniedzams rīcības ziņojums, ņemot vērā, ka līdzīgās Latvijas lietās, kurās Tiesa pasludinājusi spriedumus iepriekš, Birojs jau ir iesniedzis rīcības ziņojumus par Latvijas paveikto⁶, lai mazinātu tiesvedības ilgumu administratīvajās lietās.

⁶ Lietā *Kirjaņenko pret Latviju* Rīcības ziņojums par sprieduma izpildi iesniegts 2019.gada 21.maijā, un galīgā rezolūcija par sprieduma izpildi pieņemta 2019.gada 23.septembrī. Lietā *Silkāne un citi pret Latviju* rīcības ziņojums tika iesniegts 2018.gada 8.jūnijā, un galīgā rezolūcija par sprieduma izpildi pieņemta 2018.gada 5.septembrī.

29. Rīcības ziņojumā tiks iekļauta informācija par Tiesas piespriedes kompensācijas izmaksu iesniedzējam, kā arī informācija par veiktajiem vispārēja rakstura pasākumiem – par tiesas sprieduma tulkošanu un publicēšanu, par īstenotajiem pasākumiem nacionālo tiesu darba pilnveidošanā, lai mazinātu pārmērīgi ilgu administratīvo lietu izskatīšanu, par nacionālo tiesu prakses attīstību lietās, kurās personas ir vērsušās vispārējās jurisdikcijas tiesās ar sūdzību par pārmērīgi ilgu tiesvedību un šāda tiesību aizsardzības mehānisma efektivitāti. Ņemot vērā, ka nesen ir aktualizēta diskusija par jaunu risinājumu meklēšanu tiesvedības ilguma mazināšanai Latvijas tiesās, nepieciešamības gadījumā Birojs lūgs Tieslietu padomei un citām kompetentajām institūcijām sniegt jaunāko informāciju par šo jautājumu.
30. Ņemot vērā, ka sprieduma tulkošana, publicēšana un izplatīšana ir uzskatāmi par vispārēja rakstura pasākumiem sprieduma izpildei, kas veicina Latvijas valsts iestāžu un tiesu informētību par Tiesas secinājumiem un palīdz novērst identiskus pārkāpumus nākotnē, šī sprieduma izpildes ietvaros ir jāņem arī par Tiesas 2020.gada 13.februāra sprieduma tulkošanu latviešu valodā un iesniegšanu publicēšanai oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis” un tīmekļa vietnē www.tiesas.lv.

Iesniedzējs: ārlietu ministrs

E. Rimkevičs

Vizē: valsts sekretārs

A. Pelšs

A.Rutka-Kriškalne
Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās biroja vadītāja
67016340, anta.rutka@mfa.gov.lv